

Murvai Béla

SZÖVEVÉNY

REGÉNYRÉSZLET

Barakkban

Egyéves lehettem, amikor Onestre költöztünk, apám mintha hamarabb odaköltözött volna, hogy „előkészítse” az érkezésünket. Ácsként alkalmazták, kapott egy barakklakást, vaságyat, matracot és egyéb nélkülözhetetlen kellékeket az építővállalattól, amelyet a mógumiüzem és a kőolajfinomító építése céljából alapítottak. Szokta mesélni, hogy amikor először belépett az üres szobába, még a kulcsot sem volt hova tennie. Szétnézett, látott a falból valami kampószerűséget kiállni, hát odalépett a kulccsal. Amikor ráakasztotta, olyan lökést érzett, hogy hanyatt vágódott vagy megtántorodott tőle. A hiányzó konnektornak a falból kiálló egyik drótja lehetett. Mire aztán odaköltöztünk, nyilván más állapotok voltak a szobában.

Onesten imádságos- meg énekeskönyveken kívül magyar könyv nem volt a házban. Vízteleken volt egy 1842-es kőszegi Újszövetség, ami a régi, apám szülői házából származhatott. Papótól egyéb, nem is hiszem, hogy maradt volna ránk. Almaszegen azonban akadtak ilyen-olyan füzetek, könyvecskék, többek közt anyámnak egyik tankönyve¹, amely valóságos kincseshányává vált mohó ismeretvágyam számára.

Édesapám járatta az újságot, az *Előret*, azt minden nap olvasgatta, ha kissé silabizálva is. Év végén megvette az *Előre évkönyvet*, vagy talán az újsággal együtt hozták a megrendelőknek. Abból tanultam meg tulajdonképpen olvasni. De ez már más történet, a csángó postáshoz, Simon bához kapcsolódik.

Egy alkalommal, amikor bent voltunk anyámmal a szobában, furcsa morajlást hallottunk, de robbanást nem. Mintha minden megmozdult volna. Édesanyám, azt hiszem, kiment érdeklődni, hogy mi történik, mert azt kérdezte kis idő múlva tőlem, hogy vajon mit jelent a kutrémur (cutremur) szó,

¹ Ha jól emlékszem, a címe ez volt: A negyedik és hatodik osztály virágoskertje.

mert azt mondták, az van, amire azt válaszoltam, hogy „az, ami megrázza a földet”. Ebből rájött, hogy földrengés. Többször elmesélte, én már nem emlékszem az esetre, de ha így volt, páréves koromra alapos szókincre tehettem szert románul. Az is lehet viszont, hogy az anyai rajongás színezte ki az esetet, hogy neki milyen ügyes fia van, mert nagyon sokáig vártak rám, hogy megszülessek, hosszú évekig nem lehetett gyermekük. Testvérem azután sem lett.

Harmincéves volt, amikor megszülettem, édesapám majdnem harmincnégy. Így én lettem a szemük fénye. Azért írtam, hogy nem hallottunk robbanást, mert az sem volt szokatlan. Tőlünk délre, pár kilométerre feküdt a vegyi üzem, kissé balra hatalmas, ezüstszínű fémgömbökkel, messziről látszottak, nagyobbak többemeletes házaknál. Valamilyen gáztartályok, talán butángáz-tartályok voltak, és igen gyakran előfordult, hogy valamelyik felrobbant. Hűtőtornyok is voltak a környékükön, ha jól emlékszem.

Mindez, a barakknegyed, ahol laktunk, a tisztviselőtelep, a vegyi üzem, a távolabbi kombinát és a szódagyár a vasúttól keletre feküdtek. A vasúttól nyugatra, a vasútállomáson túl épült az új város, a Város, mert azelőtt a környéken csak falvak voltak. Tőlünk keletre folyt lefelé, délkeleti irányba a Tatros, miután előbb egy nagy kanyarulattal a Perkő² déli alján keletre fordult, és magába fogadta a Tázlót. Az is északról eredt, Szloboziánál folyt a Tatrosba. Szlobozia egy közeli falu volt, onnan hozta nene Kosztika reggelente a tejet. Tej volt a boltban, de az idős bácsi falusi tejet hozott. Igen kedves ember volt. És segítőkész.

Nene Kosztika valamiért nagyon szeretett minket. Apámnál jóval idősebb volt, elmúlhatott már ötvenéves is, amikor megismertem. Feje már deresedett. Barna vagy fekete posztónadrágban járt, télen posztókabátban is, amiket falusi szabó készíthetett, mert ilyeneket üzletekben nem árultak. Magas, kedélyes ember volt, értette és szerette a tréfát, ugyanakkor komoly és megbízható természetű volt. Ilyenek voltak a falubeliek is, értelmesek, magabiztosak és tisztességesek. Jól gazdálkodtak. A szloboziaiak szabad parasztok voltak régebb is, nem tartoztak semmilyen bojár birtokához, ahogy a falu neve is mutatja. A falu neve a román *slobod*-ból származik, s ez ugyanaz a szláv eredetű jövevényszó, mint magyarul a *szabad*. Úgy nevezték az ilyen földhöz nem kötött parasztokat, hogy *részes*. Az iskolában később azt mondták, hogy István vajda³ idejében lettek szabad parasztok. István vaj-

² Perchiu³ Ștefan cel Mare

dának különben igazi kultusza volt arrafelé, az Onesttől valamivel délebbre fekvő Borzesten született.

Többször is jártunk nene Kosztikáéknál, a faluban.

Aztán apámnak sürgősen pénz kellett valamire, mi talán Erdélyben voltunk, és mivel korábban ment munkába, mint ahogy nene Kosztika szokott jönni a tejjel, hagyott neki a konyhaasztalon egy cédulát, hogy szüksége lenne pénzre. Abban az időben nem kellett zárni az ajtót, apám elment dolgozni, a lakás nem volt bezárva. Másnap a tejjel együtt ott volt az ötezer lej is a tejesüveg alá téve. Hatalmas összeg volt az akkoriban, apámnak két-három fizetése.

Papó és a füttő

Ha Almaszegre, anyám szülőfalujába utaztunk, az mindig Víztelekről történt. Volt olyan nyár, hogy heteket is töltöttem Almaszegen. Itt éreztem igazán jól magam. Földút vezetett Almaszegre a Nyikó mentéről, öt kilométert kellett gyalogolni felfelé Várpataka völgyében. A vidék gyönyörűnek tűnt, igazi mesebeli világnak. A faluba hosszas kanyargás után lehetett bejutni egy alsó, patak menti úton vagy egy felső, erdő alatti másik szekérúton.

Azután erdő alá jutottunk, az út jobb oldalán irdatlan meredek *szikla*-fal magasodott, a *kősziklának* neveztük, pedig nem az volt, hanem a szekérút számára a domb lábából nemzedékeken át kivájt, sík terület fölé keletkezett igen magas és meredek mart üledékes kavicsrétegből, mely tíz-húsz méter magasságban tornyosult az út fölé. Tetejét már sűrű erdő borította, a Fenes. A Fenes északi szélén nagy tisztás volt, majáliskor ott szokott a falu népe összegyűlni. Jó gombászóhely volt a Fenes sűrűje. Rókagomba, keserűgomba gyakran került utamba, ha arra jártam. Bal kéz felől, az út szélétől alig pár lépésre, a mélyben a Várpataka iramodott déli irányba. A falu előtt, a patakon túl a kenderáztató és utána egy borjúistálló volt, egészen kicsi koromban épült, mert arra az időre is emlékszem, amikor még nem létezett, ott volt a tejsarnok is. Esténként, néha nagymamával, néha Zsiga bátyámmal oda vittük a frissen fejt tejet. Csak annyit kellett mondani, hogy akarom-e megnézni a *bornyúkat*, és én már kész is voltam elindulni. Főleg miután a tejsarnokban megismertem Palit.

Túlordalt hamarosan a domboldalba hasított meredek „kőszikla” megszűnt, és a domb szépen, természetes lejtéssel közelített az országút szintjéig, természetesen a rajta levő erdővel együtt. Majd kiszélesedett a völgy,

az erdő széle jobbra felkanyarodott, a domboldalon legelőt hagyva maga helyett, fent a majálisozó tisztással, baloldalt a patak is távolabbra került az úttól, és előbukkant a falu, jobbra az első épületével, a hídmérleggel. Tőle pár lépésre már következtek jobbra-balra a házak.

A főutca észak felé tartott egészen az első útkereszteződésig, ahol kis térré öblösödött. Ez volt az Izsák kapuja. Az Izsák kapuja előtt, bal felől, a főutca utolsó házában lakott nagymamám és Zsiga bátyám, akit *bátyyá*-nak neveztem. A ház majdnem az útig kiért, egyméternyi távolság választotta el az út menti kerítéstől, hogy el lehessen menni a kúthoz, amelyik éppen a telek sarkán volt. A ház mögött egy kis patak vagy inkább ér futott le balra a Pál utcából a Várpatakába. A patakon fedeles fahíd vezetett át, onnan balra, majd felfelé, északra kanyarodó utca, a Bárgác következett, mely a falu végéig kapaszkodott egyre feljebb. A falu végén, az utolsó házában, jobboldalt lakott Zsuzsika néném és Géza papó egy egészen kicsi, kékre meszelt házában. Éppen csak hogy elfértek benne. Zsuzsika néném nagymamám nővére volt, Géza papó volt az ura. Kicsi, dohánytól megsárgult bajszú, eleven bácsika volt, általában szótlan természetű, de ha megeredt valamiért a nyelve, akkor ráérősen, sokáig beszélt. Főleg Doberdóról szeretett mesélni, ott harcolt az első világháborúban, meg a bosnyákokról, akikről azt mondta, hogy a világ legbátrabb katonái, kár, hogy nem tudtak magyarul, és hogy nem voltak unitáriusok. Az ellenségről, a taljánokról azt mondta, hogy azok macskát esznek, de áldott jó emberek, bűn volt ellenük harcolni, de hát ezt kérte akkor a haza. Majd amikor észbe kapott, ugyanolyan hirtelen abbahagyta, és órákig tartó újabb hallgatásba merült.

Édesanyám almaszegi volt. Az ő apja, nagyapám, aki a szomszédos faluból származott át Almaszegre odanősülve, elpusztult a háború végi mozgósításkor, ugyanis betegen besorozták, és elvitték a frontra. Valahol Tambov környékén, Oroszországban halt meg a hazatérő szemtanúk szerint, vérhasban. Nem harcban, hanem az utazás alatt.

Így lett özvegy nagymama, évekig siratta nagytatát, majdnem belehalt. Nemsokára jött a kulákvilág, a *behajtás*. Akkora adókat vetettek ki a falusiakra, főleg azokra, akiknek volt valami földjük, hogy belegebbedtek. Így kényszerítették a makacsabbakat, hogy belépjenek a kollektívbe, a téeszbe. Voltak olyanok, akik még a padlást is lesöpörték, és vittek, amit csak lehetett, a kuláktól. Végül nagyanyámnak is le kellett mondania földjeiről, és volt elég sok, melyekért tíz-tizenkét évet szolgáltak nagyapámmal Bukarestben, hogy megvehessék öregkorukra és gyermekeiknek.

Almaszeg a valóságértlenül szép, a csodaszerű dolgok világa volt. Az emberek is, felnőttek és játszótársak egyaránt őszintén ragaszkodó, barátságos és közvetlen népek voltak, másfajta, mint a víztelekiek, pedig apám ágáról rokonaim többsége itt élt. Almaszeg unitárius falu volt.

Évente legalább egyszer hazautaztunk Erdélybe, leginkább Víztelekre. Apám szülőházában laktunk ilyenkor, ott, ahol én is gyermekkorom első napjait, hónapjait töltöttem. A háznak három helyisége volt, középen laktott Papó, jobbra, a már említett, kert felé eső szobában mi, az út felőli, bal oldali szobában és az alsó házban, amely a szobánk alatt volt, Dezső bátyámék, apám legidősebb fiútestvére feleségével, Éliza ángyommal.

Papóra, apai nagyapámra homályosan emlékszem. A másik helyiségben, a mi szobánktól balra, talán a konyhában, a tornácról való bejáráttal szembeni ágyon ül barna szvetterben, fején szalmakalap, sárgásbarna, dohányszínű nagy bajusza, és türelemmel, öregemberek bölcsességével tűri, ahogy körülötte lebzselek, talán bosszantom is. Bal kezénél – ha vele szemben ülök vagy állok, akkor tőlem jobbra a fal mellett a nagy, fekete, bádogból készült konyhai kályha, az L alakú „csikóspór”. Az ilyet mi *füttő*nek neveztük. A kályha forró lehet, az ujjammal oda-odamerészkedem, majd gyorsan elkapom, még mielőtt hozzáérne. Nagyapám, Papó egyszer csak megelégedi helytelenkedésemet, elkapja a kezem, és gyorsan odanyomja az ujjam a forró kályhalapra. Ezt csak később mesélték, magára a fájdalomra nem emlékszem, de lehetett tetteben valamilyen nevelő szándék. Elég az, hogy azóta sokáig nem merészkedtem közelébe sem a forró kályhalapnak. Aztán nagyapám emléke eltűnik, már csak a temetése napjára emlékszem, de az később volt, közben elköltöztünk Onestre.

Tüzes kerek

Az Onestról való hazautazás kicsi koromban mindig érkézfeszítőnek, kalandosnak tűnt, és mindig fedeztem fel valami újat a vonat vagy a busz ablakán kinézve, amit addig nem vettem észre. Mivel még három-négyéves koromban is nyafogós természetem volt, s ha megkívántam valamit, az feltétlenül kellett, egy hazautazás alkalmával, valahol útközben, ahol át kellett szállni más buszra, talán Udvarhelyen, a buszra váró sokadalomban megjelent egy kalapos, zömök és bajuszos bácsi. Kezéből vékony, barna gumiszálakon színes gömbök lógtak, hol lenyújtóztak majdnem a földig, hol felugrottak, vissza, a keze felé. Öklömnyi labdafélék voltak színes papírokkal bevonva, fehér és kék, fehér és lila, fehér és piros, ott táncoltak az

orrom előtt szinte, és hirtelen nagy kedvem támadt arra, hogy nekem is legyen ilyen rángatózó labdám. – Itt van újból nyárádszeredai Simi Laji bá'! Simi-labdát vegyenek! – kiabálta a bácsi, és közben rángatta a labdáját, azok meg eszeveszetten és csábítóan ugráltak. – Vegyünk mi is, mondtam édesanyámnak, de ő nem akarta. Talán azt felelte nekem, hogy ilyen haszontalanságokra nem költünk, vagy azt, hogy nincs erre pénzünk. Én egyre jobban begerjedtem, nekem is kellett Simi-labda, és sehogy sem akartam beletörődni abba, hogy nem lehet. Egyszer csak odaléptem a bácsihoz, aki észrevette már nyűgölődésemet. És mondtam, hogy adjon nekem is egy Simi-labdát, mert édesanyám nem akar venni. – Jól van, mondta a bácsi, adok neked, ha édesanyád ad nekem egy csókot. Akkor nem is kell kifizetni. Erre édesanyámat kezdtem gyözködni, hogy adjon a bácsinak egy csókot, mert akkor nem is kell kifizetni. A körülöttünk levő utasok egyre jobban szórákoztak a jeleneten, miközben édesanyám zavarba jött, irult-pirult, feszengett, és azt hiszem, hogy mégis megvette nekem az óhajtott csodalabdát. – Simi-labdát vegyenek, nyárádszeredai Simi Laji bá'tól, Simi-labdát vegyeneek! – folytatta tovább portékája kínálását a bácsi, akinek immár a nevét is tudtam. Boldogan táncoltattam az új szerzeményemet, ügyelve, hogy rángatózásában azért ne érjen le a földig. Még sokszor láttam utazásaink során felbukkanni különböző buszállomásokon az átalvetős sokadalomban Simi Laji bá'-t.

Rémlik valami másik utazásról, éjjel van, a brassói vasútállomáson vagyunk, az állomás majdnem üres, neonfények kínlódnak megvilágítani a nagy váróterem csarnokát, mi pedig padon ülünk, háttal a sínek felőli kijáratnak. Fészkelődöm, felállnék, hogy nézelődjem vagy esetleg szaladgáljak, de édesapám rám szól, hogy maradjak veszteg, aludjam, mert ott vannak a katona bácsik. Tényleg, valami egyenruhások sétálgatnak a váróteremben, nem lehetnek sokan, de elegen ahhoz, hogy egy magamfajta gyermeket elvigyenek. Ezek szerint, utaztunk haza Brassón keresztül is, a jó ég tudja, miért, mert elég nagy kerülő az Ojtozi-szoroson át bebuszozni Brassóba, onnan meg vonattal tovább Segesvárig. Ebben az időben merült fel az a kérdés, hogy költözzünk-e esetleg Brassóba. Tőlem is kérdezte édesanyám, s én, aki valami újra vágyódtam mindig, igennel válaszoltam. De valamiért végül mégsem költöztünk oda.

Ha a buszokat nem is szerettem, a vonat lenyűgözött. Igazi kerekeken járó, nyüzsgő piactér volt, állandóan változó szereplőkkel, színes emberforrataggal. Posztónadrágos öregemberek, a Gyimesektől Onest felé hatalmas, szürke, Csikban meg szürke vagy barna átalvetőket cipelő idősebb és fiatal

asszonyok, fabőröndös városi népek, bömbölő vagy nyafogó kisgyerekek, aktatáskás, öltönyös hivatalnokok, kötekedő kedvű legények és szájaló csángó menyecskek, szóval mindenféle utastól nyüzsögtek a vagonok. Sokszor, amikor nem utaztunk, hanem Onesten voltunk, akkor is a vonaton, a mozdonyokon járt az eszem. Nagy, fekete gőzmozdonyok pöfékeltek akkoriban az országban. Kormosak, hatalmasak, és hihetetlenül sok vagonot voltak képesek szédítő sebességgel szállítani. Egy éjjel, amikor utaztunk vissza Onestre, a vonatablakból kitekintve, egy állomáson arra lettem figyelmes, hogy a másik vágányra éppen befutott vonatnak a kerekei világítanak. Nem tudom, hogy tél volt-e vagy nyár, és hogy van-e ennek ilyen szempontból jelentősége, de a kerekek úgy néztek ki, mint a kovácműhelyben az izzó vas. A sebességtől vagy a surlódástól történt-e, hogy a narancssárgától a lilá színig izzottak a kerekek, vagy azért-e, mert a mozdonyok igen megerőltető vontatásra kényszerültek hegyvidéken, fogalmam sincs. Amikor később, felnőttként ez a jelenet eszembe jutott, arra gondoltam, hogy csak képzelődtem. És utána megint láttam hasonlót egy éjjel. Mégsem képzelődtem.

Ló és kártya

Ő-ztem, ő-zött az egész család, ahogy odahaza Vízteleken és Almaszegen is ő-ztek. Azt már az elején észrevettem, hogy mi háromféleképpen beszélünk magyarul, apám munkatársai többnyire á-ztak, azt mondták az embernek, hogy *ámbér*, mi ő-ztünk, de az *Előre*, a meséskönyvek szövege, az anyám által elmondott versek nem ő-ztek. Korán megtanították nekem a Miatyánkot és még pár imát, amiket asztalnál vagy lefekvés előtt kellett elmondani, azokat viszont ő-zés nélkül mondtuk. Ez furcsa volt. Falun a pap bácsik vagy más iskolázott *emberek* – szintén odahaza – irodalmi kiejtéssel beszéltek. Ők sem ő-ztek Rájöttem hamar, hogy *embert* kellene mondanom az *embör*, és kenyeret a *kinyér* helyett, meg efféléket, de ha akartam volna sem tudtam volna a szüleimhez így szólni. Azt hiszem, megsértődtek volna, affektálásnak, felvágásnak gondolták volna, ha úgy beszéltek hozzájuk.

A barakkunk előtt jókora üres térség húzódott az útig, elfértek rajta mindenféle összetákolt és fehérre meszelt építmény, tyúkketrecek, disznóólak vagy más célra szolgáló fészerek, kinek mire volt szüksége. Előttünk sokáig beépítetlen udvar volt, azon játszottunk a legtöbbet. Ha ki akartam menni az útra, amelyik az udvar szintjénél magasabban volt, akárcsak egy

töltés, akkor valamiféle betonlépcsőn kellett felmenni és átlépni a vastag, üvegvattával és kátránypapírral burkolt távfűtés csövein, amelyek ott tekergőztek a telepen. Az utakat fordított U betűkként hidalták át 7–8 méternyi magasban, vasszerkezetek tartották fent ilyen helyeken a szurokfeke- te otrombaságot. A vasidomok jó arasznyi szélesek voltak, keresztmetszetük H vagy [formájú. Az évek során, mivel sosem festették le, szépen bevonta őket a vörösesbarna rozsda. Egyik szórakozásunk az volt, hogy mindenfé- le színű olajfestékekkel igyekeztünk bemázolni a vaslábakat, amilyen magas- ságig csak fel tudtunk csimpaszkodni, így egyes helyeken egészen vidám külsőre tettek szert.

Kilépek az útra, és valamit a poros-köves talajában rajzolgatok, forga- lom éppen nincs, elmélyülök a ténykedésemben. Egyszer csak valahonnan lódobogás hallatszik, de mire odafigyelnék, mintha már fölöttem volna. Anyám a konyhaablakból dermedten nézi, ahogy egy ló felém közelít az úton, útjában vagyok, én ösztönösen összekucorodom, a ló pedig a szo- kottnál magasabbra emeli a lábát, és átlép fölöttem.

A barakkok közt mindenhol virított a növényzet. A barakklakóknak kert- jeik voltak, ki mennyit bírt, bekerített, és igyekezett megművelni. Zöldsé- get, kukoricát, gyümölcsfákat lehetett látni a kertekben. Köztük keskeny ösvények teremtettek átjárókat a barakksorok között, kiegészítőül a sokkal gyérebb úthálózatához. Tavasztól őszig kellemes árnyékot nyújtottak az ott lévő fák vagy a különféle épületek oldalára és a fákra is felfutó folyondá- rok. Olyan kúszónövény is volt, amelyik lila virágba borult. Sok volt a vi- rág, mindenféle színű, főleg a lakások előtti kis virágoskertekben. Volt olyan árnyékos zug, ahová hárman-négyen kényelmesen behúzódhattunk. Ilyen- kor meséssel traktáltuk egymást, aki valamilyen filmet látott, azt mesélte el. Nagyon szerettem a filmeket, bár az elején ezek nem voltak színesek, de hamarosan megjelentek azok is, és meg lehetett nézni a moziban. A mozi a két telep⁴ közötti útból elágazó utcán volt, mely a vasúttól a Tatros irányába ereszkedett a vegyi üzem felé, a mozi épületén túl pedig, balra volt még egy művelődési házként szolgáló barakk is, ahol vasárnap délelőttön- ként tévét lehetett nézni. Gyermekműsor ment tíz órától, voltak benne igen érdekes rajzfilmek is. A felnőttek a szemben levő futballpályán meccsetek néztek, amit én rettenetesen untam. Mikor édesapám meccset nézett, én bementem tévézni. Meccs nézése közben a felnőttek köpködték a tökma- got, vagy cigarettáztak.

A tévét nem szerettem annyira, mint a mozit. Nem is létezett színes televízió akkoriban, sőt, sokáig csak filmekben láttam színes tévékészüléket...

Emlékszem a névtorzításokra, ahogy Sam Hawkins nevét Szamu Akensz- nek ejtettük, Old Shatterhandét pedig Olsaterlának. Akadt, aki azt erősítette, hogy Old Seteringnek kell kiejteni igazából. Máskor azon vitatkoztunk, hogy ki a legerősebb hőseink közül. Hiába mondtam volna Toldi vagy Kinizsi nevét, mert nem tudták volna, kicsoda. Az egyik velem egykorú pajtásom, Laurențiu szerint, akit én Laurencként szoktam magyarul emlegetni, akkor még nem tudtam, miért, de így volt könnyebb és magyarul mondható, édesapám meg Lőrincnek nevezte, szóval Laurenc szerint Herkules volt a legerősebb, mert több autóbust is el tudott húzni. Így megjegyeztem magamnak Herkules nevét. Laurencnek volt egy nővére is, Marilena, akivel sokszor hajba kaptunk, egyszer, három-négy éves koromban még a fejét is betörtem csúnyán egy olyan vaskapoccsal, amivel a gendákat szokták egymáshoz kapcsolni az ácsok, és mindenhol lehetett találni belőlük. Mikor hetedikes voltam, akkorra már Marilena egy fél éve Csíkszeredában dolgozott egy ottani nemrég indult üzemben. Édesanyámmal éppen utaztunk haza, Víztelekre, és mivel Szeredában át kellett szállni az udvarhelyi buszra, de az később indult, ezért a városban járkáltunk, amikor találkoztunk vele. Én alig ismertem fel, felénk jött, édesanyám nyakába ugrott, és azután megkérdezte magyarul, hibátlan csíki tájszólásban, hogy vagyunk, merre megyünk. Mintha már jobban forgott volna a nyelve magyarul, mint románul. Életemben így el nem képedtem addig, mint akkor. Hihetetlennek tűnt, hogy valaki, ráadásul Marilena, aki nem volt valami jó tanuló soha, így megtanuljon egy idegen nyelvet, és éppen magyarul. Úgy gondoltam addig, hogy csak olyan nyelveket lehet megtanulni, mint a francia, a német vagy az orosz, azokat is hosszú évek alatt. Még senkivel nem találkoztam ismerőseim közül, aki román létére megtanult volna magyarul, ráadásul nem is az iskolában, és ilyen hamar.

Ha nem filmekről beszéltünk, akkor igen gyakran kártyáztunk. Magyar kártyával a legtöbbször, amit bentről csentem el, és megtanítottam a többieknek, hogy melyik szín és alak mit jelent. A románok főleg hetesezni, septikázni tudtak, így ezt játszottuk, de olykor pókerezünk is. Almaszegen hatvanhatozni meg huszonegyezni tanultam meg Zsiga bátyámtól, ezért ezeket játszottuk barátaimmal.

A betűk

Barakkunk felé közeledtem az úton egyik délelőtt, szemben a keleti hegygerinc, a Tatros irányába, a Kavicstető, ahogy magamnak lefordítottam akkoriban⁵. Sokat tűnődtem a nevéen, úgy képzeltem, hogy valahol a legtetején biztos egy kavics van. De mekkora? És mi történik, ha valaki azt a kavicsot onnan elviszi vagy elrúgja? Később jót mulattam ezeken a töprengéseken, amikor már a név varázsa eltűnt. A Kavicstető felé bámultam tehát, amint a barakkunk felé közeledtem a poros, kövezett úton. Szép idő volt, meleg, a levegőben *semmi pára*. Felnéztem az égre, és egészen sötétkéknek tűnt, majdnem feketének. Pedig verőfényes nappal volt, a nap fent volt az égen. Meresztettem a szemem, hátha meglátom a csillagokat is. Hirtelen nagyon boldognak és könnyűnek éreztem magam. Ilyen sötétkék eget Erdélyben sohasem láttam, ott az ég inkább bágyadt kék volt az ones-tihez képest.

Ilyenkor gondolkodhattam el először azon, hogy is lehet, hogy ÉN vagyok. Azt értettem, hogy minden más és mások vannak, ez rendben is volt, el tudtam fogadni mint kívülálló az ő letezésüket, de hogy lettem én, énként, belülről nézve és élve a világot? Nem a személyem, hanem az az állapot, hogy éppen belém bújtt az énség, hogy belülről és nem kívülállóként tapasztalhatom meg saját létezésemet? Mert tudtam, hogy alig pár éve születtem, hogyan lehetséges hát, hogy ez megtörtént, mikor néhány éve még nem is voltam? Honnan jöttem, nem a testem, hanem az, aki énként érzékeli a többiekét, az ŐKET és AZOKAT? Hogyan bújhatott belém a világra látás és érzékelés lehetősége? A *miért*ek aztán sokasodtak. Később azt is észrevettem, hogy a leghétköznapibb dolgok, nemcsak a nevük, valahogy teljesen pókhálószerűek. Ha sokáig gondoltam valamire, és ismételtettem magamban a nevét, egyszer csak széthullott, mint egy kiszáradó homoképítmény, elveszítette értelmét, szétfoslott, mint egy megsérült pókháló. A szó kiürült a tartalomtól, hangok értelmetlen és fölösleges sorává alakult. Ezen nagyon csodálkoztam, majd megfeledkeztem az egészről sokáig.

Egyedül voltam bent a konyhában, édesanyám valahova elment, és mondta, hogy jön mindjárt. Egy kicsi széken ültem éppen, amikor benyitott a postás bácsi, akit Simon bá'nak hívtak, és valamelyik csángó faluból való volt. – Na, kicsi fiú, azt mondja, hoztam neked egy újságot! És azzal el is ment. Elvettem az újságot, és talán először vettem szemügyre. Aztán

fogtam az anyám ollóját, és szépen, óvatosan elkezdtem kivágni belőle a nagyobb betűket, majd elteregettem a konyha földjén. Mire édesanyám hazajött, tele volt a lakás betűkkel. – Hát te mit csináltál? – szólt rám csodálkozva, amikor meglátta az újságban végzett pusztítást. Mondtam neki, hogy én semmit, mert a postás bácsi azt mondta, hogy hozott nekem egy újságot, avval játszottam. Erre aztán a szidás elmaradt, bár én akkor egyáltalán nem éreztem, hogy ezért szidás járna, ha egyszer nekem hozták. A dolog ennyiben maradt volna, hanem én kezdtem kérdezgetni édesanyámat, hogy amiket kivágtam, azok mik. Mondta, hogy betűk. Nem voltak egyformák, de sok volt köztük, amelyik azért ismétlődött. Kérdeztem, hogy ez milyen betű, az meg milyen. Türelmesen válaszolgatott. Akkor ez az Előre-betű, nyugodtam meg, amikor az E-re került a sor. És ez a Béla-betű, jegyeztem meg a B-ről. Így ment ez egy darabig. Néhány hét alatt megtanultam az összes betűt.

Amikor a városban jártunk, és láttam az üzletek feliratait, meglepődve tapasztaltam, hogy azoknak a betűit én ismerem. Tehát a románok is ugyanazokkal a betűkkel írnak, mint ahogy magyarul kell. A régi állomás környékén járhattunk, amikor egy régi világból való emeletes épület sarokbejárata fölött – arra már a kis- és nagybetűket is ismertem, sőt némelyik kézzel írott betűt is – az volt odaírva, hogy *Bubet*. Eltűnődtem, mert ilyen szót nem ismertem. Kézírást utánozó nagy piros felirat volt. Kérdelem, hogy mi van odaírva. Azt mondja édesanyám, hogy: bufet⁶. Ezen erősen elcsodálkoztam. Akkor miért nem azt írja, miért van b-vel kiírva az f? Hát szégyen f betűnek az alsó szára helyett nagyvonalúan egy kissé lecsúszott hurokja volt, nagyon hasonlított a kézzel írott b-hez. Ezt is megjegyeztem magamnak, és óvatosabb lettem a betűk alakját illetően. Ha valamit nem tudtam kisilabizálni, kerestem gondolatban, hogy milyen betű alakja torzulhatott el.

⁶ büfé, falatozó